

Nr 16.

Ankom till Riksdagens kansli den 14 mars 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undersökning och förslag i fråga om begränsning av arbetstiden på kvällarne för personal å badinrättningar.

Närvarande: herrar Widén, Lindhagen, af Ekenstam, Söderbergh, Trana, Stärner, Gezelius, Alexanderson, greve Lagerbjelke, greve Spens, Pettersson i Södertälje, Jansson, i Edsbäcken, Lindqvist i Stockholm*), Igel*), Holmdahl och Johansson i Mellbyn.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom Andra kammaren väckt till lagutskottet hänvisad motion, nr 90, har herr *Lindhagen* hemställt, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om undersökning, huruvida och i vilken omfattning arbetstiden på kvällarna må kunna genom lagstiftning begränsas för den å badinrättningar anställda personal samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må föranleda.

Till stöd för sin hemställan har motionären anført följande:

»Lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöver viss tid drabbar endast handelsbod. Därigenom kommer ett och annat företag icke med, som dock enligt lagens grund borde likafullt som handelsbod omfattas av lagen.

En sådan anstalt är *badinrättning*. Föreningen för baderskor här i staden har sedan sin tillkomst lyckats utverka åtskilliga begränsningar i arbetstiden. Men vad de mest eftersträva, nämligen borttagandet av

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 9 saml. 16 häft. (Nr 16 - 17.) 1

den sena badtimmen 9—10 e. m., ha de icke lyckats få genomfört annat än för tiden från midsommardagen till 1 september.

Denna sena badtimme efterföljes också av åtskilligt efterarbete med rengöring och dylikt, så att baderskorna icke komma därifrån förrän omkring mellan $\frac{1}{2}$ 11 och 11 och i vissa fall ej förrän $\frac{1}{2}$ 12 och ännu senare på kvällen. Återstår sedan själva hemfärden. I Södermalms badinrättning här i staden lär det dock vara ordnat så med badtiderna och efterarbetet, att baderskorna kunna lämna badinrättningen klockan 10 e. m.

Detta är uppenbart en alldeles orimligt lång arbetstid om kvällarne. Besinnar man även, att en stor del av baderskorna äro gifta, kan man förstå vad det vill säga att varje arbetsdag i veckan komma så sent till sitt hem. Allmänheten kan heller icke ha rimliga anspråk på badtimmen 9—10. Få ha väl så illa ställt, att de ej under hela veckan skulle få en timme ledigt till bad under någon söckendag mellan kl. 8 f. m. och 9 e. m., under vilken tid badhusen åtminstone i huvudstaden skulle med den nya ordningen vara tillgängliga. Vore så illa händelsen i något fall, får strävandet gå ut på att skaffa också dessa människor större ledighet. Näst borttagande av den sista nu brukliga badtimmen, vilket för badbetjäningen är viktigast, önska de även befrielse från söndagsarbetet, vilket de ej lyckats få genomfört mer än för juli och augusti månader. En baderska vid 3:e klassens karbad för män har uppgivit, att hon tillfrågat ett par hundra badgäster om deras mening och endast av en fått det svaret, att han skulle bli i saknad av badtid, ifall båda förenämnda krav bifölles.

Man kunde tänka sig, att saken även löstes genom att på badinrättningar tillämpa lagen om förbud för kvinnligt nattarbete. Då måste allt arbete upphöra åtminstone kl. 10 e. m. I detta fall skulle även en sådan utväg kunna rättvisligen tänkas, enär, enligt vad baderskorna själva anse, ett förbud att använda dem inom badinrättningen längre än till klockan 10 icke skulle riskera deras anställning, såsom varande outhärlig, utan i stället medföra, att de manliga biträdena i badinrättningarna finge samma fördel.

Emellertid är, som sagt, lagen om butikstängning vida mer avpassad även för badanstalterna. Därigenom vinnes ock den viktiga saken, att lagen blir tillämplig även på den manliga badbetjäningen, vilken jämväl uppgives vara mycket intresserad av förändringen. En sådan lagstiftning skulle kanske även jämna vägarna för badinrättningarna själva. Det kan nämligen till äventyrs hända, att någon svårighet möter att tillmötesgå kravet i följd av inbördes konkurrens och

hänsyn till allmänheten, som villigare inrättar sina vanor efter ett lagbud än efter enskildas förordningar.»

Frågan om begränsning av arbetstiden för personalen å badinrättningar har under de senaste åren vid upprepade tillfällen varit föremål för Riksdagens prövning. År 1910 hemställdes i en inom Andra kammaren väckt motion, att Riksdagen ville antingen för sin del besluta att vad i lagen den 5 juni 1909 stadgades om förbud mot handels idkande på söckendag utöver viss tid även skulle gälla för öppenhållande av bland annat badinrättning eller ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning och lagförslag i ämnet. Motionen blev av lagutskottets majoritet avstyrkt, men sex av utskottets ledamöter reserverade sig till förmån för densamma och föreslog en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om undersökning, huruvida och i vilken omfattning arbetstiden på kvällarne genom lagstiftning kunde begränsas för å badinrättningar anställd personal samt om framläggande för Riksdagen av de förslag, vartill undersökningen kunde föranleda. Vid motionens behandling i kamrarna biträdde Andra kammaren med 105 röster mot 83 reservanternas yrkande, varemot Första kammaren utan votering biföll utskottets hemställan.

*Utskottets
yttrande.*

Vid både 1911 och 1912 års riksdagar väcktes på nytt motioner med förslag i denna fråga, varvid motionärerna upptogo det av reservanternas år 1910 framställda yrkandet. Vid 1911 års riksdag blev frågan föremål för i huvudsak samma behandling som år 1910 kommit den till del. Vid 1912 års riksdag hänvisades de i ämnet väckta motionerna till särskilt utskott, som i anledning av desamma hemställde, att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om utredning, huruvida och i vilken omfattning arbetstiden på kvällarna kunde begränsas för bland annat den å badinrättningar anställda personalen genom ifrågavarande rörelses hänförande till lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöver viss tid, samt, om undersökningen därtill föranledde, för Riksdagen framlägga förslag i ämnet. Denna utskottets hemställan bifölls av Andra kammaren utan votering men blev av Första kammaren med 86 röster mot 40 avslagen.

I detta sammanhang må även bemärkas, att Riksdagen i skrivelse den 29 mars 1910 anhållit om undersökning rörande behövlig söndagsvila särskilt inom industri, handel och andra närliggande arbetsområden, en utredning, som ännu ej blivit slutförd.

I nu förevarande motion göres enahanda hemställan, som upptogs i förenämnda år 1910 inom lagutskottet avgivna reservation, vilken hemställan enligt vad ovan nämnts åren 1910 och 1911 vann Andra kammarens bifall. Till stöd för detta yrkande anfördes i berörda reservation följande:

»Det synes ovedersägligt, att de kategorier av yrkesidkare, som i förevarande motion avses, äro ej mindre än de, som avses i lagen den 5 juni 1909 angående förbud mot handels idkande å söckendag utöver viss tid, i behov av en begränsning av arbetstiden på kvällarna. I fråga särskilt om badinrättningarnas personal är detta så mycket uppenbarare, som denna personal till största delen utgöres av kvinnor, av vilka ett stort antal lära vara gifta och ha sitt hem att sköta. Att för denna personal en begränsning av arbetstiden kunde vara behöflig, förnekas ej heller av utskottet.

En undersökning, huruvida badinrättningarna kunde, till beredande av större kvällsvila åt personalen, stängas tidigare än nu sker, synes därför av behovet påkallad. Vid denna undersökning bör naturligen noggrann uppmärksamhet fästas vid — — — frågan, huruvida och i vilken omfattning den nuvarande sena badtiden må vara nödvändig för att icke utestänga vissa klasser av medborgare från möjligheten att erhålla bad; att — — — utan vidare undersökning antaga som visst, att en sådan utestängning skulle bliva en följd av badtidens begränsning, synes icke vara riktigt; uppgifter föreligga, som tyda på, att så ej skulle vara fallet. Skulle sistberörda antagande visa sig vara riktigt, torde ej några mer eller mindre befogade bekvämlighetshänsyn böra ställa sig i vägen för ett i övrigt berättigat krav.»

Utskottet vill för sin del instämma i vad sålunda i nyssberörda reservation anförts. Det lärer icke kunna förnekas, att arbetstiden inom den yrkesgren, varom här är fråga, ofta utsträckes till sent på kvällarna. Visserligen torde förhållandena i detta hänseende ställa sig ganska olika å olika orter; då desamma nämligen äro beroende av allmänhetens växlande vanor och behov. Detta förhållande, som lärer ankomma på en blivande undersökning att närmare utreda, synes emellertid icke vara något skäl mot avvägbringande av en utredning i frågan. Den undersökning rörande behöflig söndagsvila, som enligt vad ovan anmärkts för närvarande pågår, lärer lika litet vara av beskaffenhet att göra den nu ifrågasatta utredningen rörande arbetstiden i allmänhet inom ifrågasvarande yrke överflödig. Något skäl för utredningens obehöflighet synes slutligen icke heller kunna hämtas från det förhållandet, att enligt lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 det ankommer på Kungl.

Maj:t att i vissa där berörda avseenden utfärda närmare föreskrifter, ett medgivande, som icke läser kunna omfatta någon befogenhet för Kungl. Maj:t att reglera arbetstiden i allmänhet inom detta yrke. En undersökning i den omfattning, som i motionen avses, synes utskottet alltså fortfarande erforderlig. På denna undersökning bör ock enligt utskottets mening ankomma, huruvida ändamålet, nödig kvällsvila, lämpligast må kunna vinnas genom den av motionären anvisade utvägen att utsträcka den ovannämnda lagens av den 5 juni 1909 tillämplighetsområde jämväl till badinrättningar eller genom andra lagstiftningsåtgärder.

På grund av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om undersökning, huruvida och i vilken omfattning arbetstiden på kvällarna må kunna genom lagstiftning begränsas för den å badinrättningar anställda personalen samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må föranleda.

Stockholm den 12 mars 1913.

På lagutskottets vägnar:

JOHAN WIDÉN.

Reservation

av herrar *af Ekenstam, Trana, Gezelius*, greve *Lagerbjelke*, greve *Spens, Holmdahl* och *Johansson* i Mellbyn, som ansett att utskottet bort hemställa

att ifrågavarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.
